

УДК 342.951

DOI <https://doi.org/10.32847/ln.2020.10.22>

Гончаренко Г.А.

к.ю.н., доцент,

*доцент спеціальної кафедри № 1 «Правові засади державної безпеки»
Інститут підготовки юридичних кадрів для Служби безпеки України
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

МІЖНАРОДНІ БЕЗПЕКОВІ ОРГАНІЗАЦІЇ: МЕТА, ЗАВДАННЯ Й ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ

Постановка проблеми. Згідно з положеннями «Концепції розвитку сектору безпеки і оборони України», затвердженої Указом Президента України від 14 березня 2016 р. № 92/2016, серед нерозв'язаних проблем – неефективність механізму запобігання та нейтралізації сучасних загроз національній безпеці України, незавершеність процесу побудови ефективної системи управління ресурсами у кризових ситуаціях, що загрожують національній безпеці [1]. Актуальність проблематики зумовлюється фактом анексії Автономної Республіки Крим, а також довготривалим збройним конфліктом на Сході України та нерозв'язаністю конфлікту між Україною та Російською Федерацією, що є серйозною загрозою безпеці й у європейському просторі. Тому пошук ефективних механізмів співпраці України з міжнародними безпековими організаціями у галузі формування системи європейської безпеки і стабільності є надзвичайно актуальним і практично важливим питанням. Особливо в цьому контексті слід звернути увагу на мету і завдання міжнародних безпекових організацій, їх організаційно-правові засади діяльності.

Огляд останніх досліджень і публікацій. Окремим питанням дослідження правових основ забезпечення національної безпеки в Україні за участю міжнародних безпекових організацій приділяла увагу значна кількість науковців. О. Кучик акцентував на питаннях співпраці за 2018 рік у контексті гарантування національної безпеки України в умовах

новітніх викликів і загроз, особливо на аналізі загальних тенденцій співпраці в контексті допомоги НАТО [2]. С. Толстов розглянув досвід діяльності міжнародних організацій, таких як ООН і її спеціалізовані установи, Рада Європи, ОБСЄ [3]. В. Шатун вивчав становлення законодавства з питань Європейської безпекової та оборонної політики в контексті нових загроз регіональній і глобальній безпеці [4]. У. Ільницька проаналізувала етапи та напрями співробітництва України з ОБСЄ у формуванні європейської системи безпеки [5]. Водночас питання дослідження організаційно-правових аспектів діяльності міжнародних безпекових організацій, їх мета і завдання залишилися поза увагою науковців і є актуальним завданням у науці адміністративного права.

Формулювання завдання дослідження. Мета статті полягає у з'ясуванні особливостей організаційно-правових аспектів діяльності міжнародних безпекових організацій, встановленні їх мети та завдань, а також їх ролі щодо діяльності суб'єктів управління сектору безпеки України.

Виклад основного матеріалу. За Угодою про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, сторони посилюють практичне співробітництво у запобіганні конфліктам та у сфері антикризового управління [6]. Зазначимо, що підписання цього документа не може створити гарантій

безпеки, яких потребує Україна, однак вона (Угода) може суттєво вплинути на підвищення рівня безпеки України через наявні в ній механізми та інструменти [7]. Відповідно до Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020» реформування сектору безпеки направлене на формування нових органів управління у сфері забезпечення національної безпеки. У документі вказано, що вектор безпеки – це забезпечення гарантій безпеки держави, бізнесу та громадян, захищеності інвестицій і приватної власності. Також важливо зробити акцент на удосконаленні системи управління сектору безпеки. Окремим важливим напрямом є підсилення інституційної спроможності для здійснення міжнародних стратегічних комунікацій [8]. Виходячи з положень Закону України «Про національну безпеку України», міжнародне співробітництво з питань національної безпеки є однією з форм реалізації державної політики у сфері національної безпеки і спрямовується на захист національних інтересів України (ст. 24) [9]. Таким чином, одним із напрямів розвитку сектору безпеки є налагодження та підтримання взаємодії з авторитетними міжнародними організаціями та державами, спрямованої на нейтралізацію негативних наслідків прямих, позаконвенційних, гібридних та інших актів агресії проти України (п. 4) [8].

Забезпечення міжнародної безпеки держав і громадянського суспільства покладається на міжнародні організації з безпеки. До основних слід віднести: Організацію Об'єднаних Націй (далі – ООН), Організацію з безпеки та співробітництва в Європі, Організацію американських держав, Організацію Африканської єдності, Організацію Північноатлантичного договору, Лігу арабських держав та ін.

Розглянемо окремі із них. За сучасних умов діє Рамкова програма партнерства між Урядом України та ООН – це загальна стратегічна програма партнерства між Урядом України й установами, фондами та програмами системи Організації Об'єднаних Націй на період 2018–2022 рр. [10]. Так, ООН була створена

після Другої Світової війни на заміну Ліги Націй з метою підтримки міжнародного миру, розвитку співробітництва в рамках економічного, соціального, військового характеру тощо. Мета її створення: «Позбавити майбутні покоління від бід війни, що двічі в нашому житті принесла людству невимовне горе» [11]. Таким чином, засновники ООН вказали головне завдання її діяльності: виключити війну з арсеналу засобів національної та міжнародної політики, зробити все задля того, аби конфлікти вирішувалися мирним шляхом, без застосування зброї.

Мета та цілі діяльності ООН у сфері безпеки такі: 1) підтримувати міжнародний мир і безпеку і з цією метою вживати ефективні колективні заходи для запобігання й усунення загрози миру і придушення актів агресії або інших порушень миру, здійснювати мирними засобами згідно з принципами справедливості й міжнародного права налагоджування або вирішення міжнародних суперечок або ситуацій, які можуть призвести до порушення миру (п. 1 Статуту ООН); 2) розвивати дружні відносини між націями на основі поваги принципу рівноправності й самовизначення народів, а також вживати інші відповідні заходи для зміцнення загального миру; 3) здійснювати міжнародне співробітництво у вирішенні міжнародних проблем економічного, соціального, культурного й гуманітарного характеру, в заохоченні та розвитку поваги до прав людини й основних свобод для всіх, без розрізнення за ознаками раси, статі, мови та релігії; 4) ООН повинна бути центром узгодження дій націй у досягненні спільних цілей [11]. Відповідно до ст. 24 Статуту ООН відповідальність за підтримку міжнародного миру та безпеки покладається на Раду Безпеки ООН як один із основних органів, що забезпечують діяльність ООН [11].

Рада Безпеки складається з 15 членів ООН. Кожен член Ради Безпеки має один голос. Члени Організації погоджуються, мають виконувати рішення Ради Безпеки. Рада Безпеки закликає сторони спору врегулювати його

мирним шляхом і рекомендує методи врегулювання або умови. У деяких випадках Рада Безпеки може вдаватися до санкцій або навіть санкціонувати застосування сили з метою підтримки або відновлення міжнародного миру і безпеки [12]. Створення та діяльність регіональних систем колективної безпеки визначені у гл. VIII Статуту ООН «Регіональні угоди», документах цих організацій та інших міжнародно-правових документах [11]. Зазначимо, що Україна при ООН має три представництва у містах Нью-Йорк, Женева та Відень. Якщо представництво України у Нью-Йорку головний акцент у своїй діяльності зосереджує на питаннях міжнародної безпеки та вирішенні конфліктів, то у Женеві та Відні – на питаннях прав людини [2, с. 65]. Відповідно до Статуту ООН Рада Безпеки повинна заохочувати розвиток мирного врегулювання місцевих конфліктів за допомогою регіональних угод чи регіональних органів [11].

Діяльність Ради Безпеки ООН із підтримки миру та безпеки полягає у: а) визначенні тих чи інших санкцій проти держав-порушників (включаючи військові операції проти них); б) введенні миротворчих формувань у зони конфлікту; в) організації постконфліктного врегулювання, зокрема введення міжнародної адміністрації в зони конфлікту. Крім цього, Рада Безпеки може звернутися до примусових заходів: 1) введення економічних санкцій, 2) збройового ембарго, 3) фінансових штрафів та обмежень, 4) заборон на поїздки, 5) розриву дипломатичних відносин, 6) блокади; 7) колективних військових заходів [13]. Однак не завжди Рада Безпеки може виконати свої завдання. Прикладом може слугувати ситуація з Україною, в якій Російська Федерація має статус агресора [14]. Таким чином, офіційна процедурна норма – право «вето» постійного члена Ради Безпеки ООН – використовується фактично як один із дієвих засобів гібридної війни, що суттєво знижує престиж і впливовість цього структурного органу. Події, пов'язані з анексією АР Крим і збройною агресією Російської Федерації на

Сході України, виявили необхідність модернізації системи сектору безпеки [4]. Так, наприклад, із метою вирішення питання збройного конфлікту на Сході України Рада Безпеки ООН збиралася більше 30 разів за останні півтора року. Однак під час цих зустрічей жодного конструктивного рішення, яке сприяло би зниженню рівня ескалації та розв'язанню конфлікту загалом, прийнято не було [14]. Враховуючи вищенаведене, слід вказати, що діяльність ООН у сфері безпеки зосереджується на: 1) сприянні національному діалогу із забезпечення сфери безпеки; 2) участі у розробці національної політики з питань національної безпеки; 3) розробці стратегій безпеки та формуванні законодавства про сферу безпеки; 4) координації міжнародної підтримки для забезпечення сфери безпеки; 5) визначенні тих чи інших санкцій проти держав-порушників (включаючи військові операції проти них); 6) введенні миротворчих формувань у зони конфлікту; 7) організації постконфліктного врегулювання.

Далі перейдемо до розгляду мети, завдання й організаційно-правових аспектів діяльності Організації Північноатлантичного договору (далі – НАТО) у сфері безпеки. Так, НАТО є першою міжнародною міжурядовою військово-політичною організацією, яка взяла на себе відповідальність за безпеку країн євроатлантичного геополітичного простору. Російсько-український збройний конфлікт став визначальним чинником до поглиблення взаємовигідного партнерства України як з НАТО, так і окремими державами-членами Організації. Як відомо, на Варшавському саміті НАТО 2016 р. прийнятий комплексний пакет допомоги Україні, який має 40 проектів співробітництва у сфері безпеки й оборони [11].

Найважливішим завданням НАТО є захист свободи та безпеки всіх її членів політичними та військовими засобами відповідно до принципів Статуту ООН. Мета створення НАТО визначена таким чином: «Підтверджуючи свою відданість цілям і принципам Статуту ООН і своє прагнення жити у мирі

з усіма народами й урядами, сповнені рішучості захистити свободу, спільну спадщину своїх народів і їхню цивілізацію, засновану на принципах демократії, свободи особистості та верховенства права, прагнучи сприяти стабільності та добробуту в Північноатлантичному регіоні, вирішили об'єднати свої зусилля для здійснення колективної оборони та підтримання миру і безпеки» [16]. Отже, НАТО є трансатлантичним об'єднанням, що пов'язує безпеку США з безпекою Європи, в якій практично втілюються дійсні колективні зусилля її членів з підтримки миру і безпеки.

Політика безпеки НАТО реалізується різними способами. До них належать, зокрема: 1) підтримка військового потенціалу, достатнього для запобігання війни та забезпечення ефективної оборони; 2) забезпечення потенціалу, необхідного для управління кризовими ситуаціями; 3) активне сприяння діалогу з іншими країнами; 4) розробка нового підходу до європейської безпеки на основі співробітництва [15].

Сьогодні НАТО є військово-політичним союзом 29 держав, що володіє всією необхідною інфраструктурою і системою органів із її управління. Основними інститутами політики і прийняття рішень є: 1) Північноатлантична рада, 2) Комітет з оборонної політики та планування НАТО, 3) Група ядерного планування. Рішення, ухвалені цими органами, мають однаковий статус і є узгодженою політикою країн-членів НАТО незалежно від рівня, на якому вони прийняті [16]. Цим вищим органам підпорядковані спеціальні комітети, які також складаються з офіційних представників країн. Така структура забезпечує НАТО можливість проводити консультації та приймати рішення так, щоб кожна країна була представлена на кожному рівні та в усіх сферах діяльності НАТО [16]. Отже, структури НАТО забезпечують постійний процес консультацій, координації та співпраці між державами-членами щодо політичних, військових, економічних та інших аспектів безпеки.

НАТО є організацією, котра своєю діяльністю забезпечує колективну безпеку країн-учасниць, адже є військово-політичним союзом. Його роль у секторі безпеки полягає у забезпеченні свободи і безпеки країн-учасниць із використанням політичних і військових засобів. НАТО дотримується у своїй діяльності загально-світових цінностей, таких як: демократія, індивідуальна свобода, верховенство права та мирне розв'язання спорів, що відповідає цінностям ООН.

Заслуговує на увагу й Організація з безпеки та співробітництва в Європі (далі – ОБСЄ), чий мету, завдання й організаційно-правові аспекти діяльності розглянемо далі. Це міжнародна регіональна структура, яка займається питаннями безпеки в Європі, Північній Америці та Азії та об'єднує 57 учасників. ОБСЄ застосовує комплексний підхід до безпеки, який охоплює політико-військовий, економічний, екологічний і людський аспекти. ОБСЄ врегулює розбіжності та створює довіру між державами шляхом співпраці у сфері запобігання конфліктам, управління кризами та післяконфліктної реконструкції [17]. ОБСЄ через свої установи досліджує питання стосовно спільної безпеки, включаючи контроль над озброєнням, тероризмом, енергетичною безпекою, торгівлею людьми, демократизацією, свободою ЗМІ та національних меншин.

Варто виділити основні напрями діяльності ОБСЄ. Зазначимо, що в цій діяльності механізми мирного врегулювання міжнародних спорів поєднують: 1) механізм людського виміру – «один із трьох китів, на яких базується розроблена ОБСЄ універсальна концепція всеохоплюючої безпеки, оскільки визнання людського життя найвищою цінністю може і має стати надійним блокатором розв'язання збройних конфліктів»; 2) механізм консультацій і співробітництва щодо незвичайної військової діяльності; 3) співробітництво щодо небезпечних інцидентів воєнного характеру; 4) положення, які стосуються раннього запобігання конфліктам і превентивної дипломатії; 5) механізм консультацій

і співробітництва щодо надзвичайних ситуацій (Берлінський механізм); 6) мирне врегулювання спорів (Валлетський механізм, Конвенція про примирення й арбітраж у рамках ОБСЄ) [18]. Свою діяльність ОБСЄ спрямовує на запобігання конфліктам у регіоні, вирішення кризових ситуацій та усунення наслідків вже наявних конфліктів.

Щодо особливостей діяльності ОБСЄ, то зазначимо, що розрізняють три групи їх «засобів забезпечення безпеки та вирішення основних завдань». Перший із них включає в себе встановлення контролю за розповсюдженням озброєнь, заходи щодо попередження конфліктів і зміцнення довіри між державами [19]. До другого належать економічна й екологічна безпека. Третій – людський вимір, що входить до цієї групи як захист прав людини, розвиток демократичних інститутів, моніторинг виборів [18]. ОБСЄ вирішує широкий спектр питань безпеки, серед яких: контроль над озброєнням; превентивна дипломатія, запобігання конфліктам, урегулювання криз і постконфліктне відновлення, протидія тероризму, захист прав людини, розгляд питань економічної та екологічної безпеки [20, с. 273–275].

Усі держави-учасниці ОБСЄ мають рівний статус. Рішення приймаються консенсусом. Рішення не мають юридичної сили, але мають велике політичне значення. Наприклад, спеціальна моніторингова місія ОБСЄ в Україні почала свою роботу 21 березня 2014 р. на підставі запиту від уряду України до ОБСЄ і консенсусного рішення всіх 57 країн-учасниць ОБСЄ. Її основні завдання – це неупереджено й об'єктивно спостерігати та звітувати про ситуацію з дотримання прав людини та гуманітарну ситуацію як у зоні конфлікту на Донбасі, так і по всій території України. Основними результатами діяльності місії є звіти щодо дотримання «Комплексу заходів з виконання Мінських угод» і ситуації в регіонах України [21].

Організаційно-правова структура ОБСЄ: саміт (зустріч на вищому рівні) – періодично проводиться зустріч глав держав і урядів

країн-членів ОБСЄ. Рада міністрів закордонних справ – щорічна (крім року зустрічей на вищому рівні) зустріч міністрів закордонних справ держав-учасниць ОБСЄ. Постійна рада під керівництвом чинного голови (англ. Chairperson-in-Office, CiO), що займає цю посаду протягом року. Проводить на регулярній основі політичні консультації та приймає рішення (щотижня збирається у Відні). Форум зі співробітництва в галузі безпеки – регулярно обговорює питання контролю над озброєннями і проводить комплекс заходів зі зміцнення довіри та безпеки (щотижня збирається у Відні). До складу ОБСЄ входить Верховний комісар у справах національних меншин і Бюро з демократичних інститутів і прав людини ОБСЄ, а також Парламентська асамблея ОБСЄ [22]. Діяльність України в ОБСЄ забезпечує рівноправну участь нашої держави в обговоренні та вирішенні актуальних проблем міжнародної та регіональної безпеки. Крім того, активізація співробітництва України з ОБСЄ розглядається як один із найважливіших компонентів процесу європейської та євроатлантичної інтеграції нашої держави, реалізації національних інтересів нашої країни, забезпечення її територіальної цілісності та недоторканності кордонів [5, с. 120]. Таким чином, ОБСЄ у секторі безпеки прагне до забезпечення більшої відкритості, транспарентності та до розширення співробітництва. ОБСЄ розробила найсучасніші у світі режими контролю над озброєнням і проводить комплекс заходів зі зміцнення довіри та безпеки.

Висновки. Міжнародні безпекові організації беруть активну участь у діяльності органів сектору безпеки як у Європейському Союзі, так і в Україні. Вони створені з метою підтримання міжнародного миру і безпеки та вживають ефективних колективних заходів для: запобігання й усунення загрози миру і придушення актів агресії або інших порушень миру, налагоджування або вирішення міжнародних спорів або ситуацій, які можуть призвести до порушення миру, діють згідно із принципами справедливості та міжнародного права.

Анотація

Статтю присвячено дослідженню організаційно-правових аспектів діяльності міжнародних безпекових організацій, їх меті та завданням у рамках адміністративно-правового регулювання. Встановлено, що мета і цілі діяльності ООН в сфері безпеки такі: 1) підтримувати міжнародний мир і безпеку згідно із принципами справедливості та міжнародного права, 2) налагоджування або вирішення міжнародних суперечок або ситуацій, які можуть призвести до порушення миру; 3) розвивати дружні відносини між націями; 4) здійснювати міжнародне співробітництво у вирішенні міжнародних проблем, 5) ООН повинна бути центром для узгодження дій націй у досягненні спільних цілей безпеки.

Констатовано, що діяльність ООН у сфері безпеки в Україні зосереджується на: 1) сприяттві національному діалогу із забезпеченням сфери безпеки; 2) участі у розробці політики з питань національної безпеки; 3) розробці стратегій безпеки та формуванні законодавства про сферу безпеки; 4) координації міжнародної підтримки для забезпечення сфери безпеки; 5) визначенні тих чи інших санкцій проти держав-порушників (включаючи військові операції проти них); 6) введенні миротворчих формувань у зони конфлікту; 7) організації постконфліктного врегулювання.

Визначено, що НАТО є організацією, яка своєю діяльністю забезпечує колективну безпеку країн учасниць, адже є військово-політичним союзом. Його роль у секторі безпеки полягає у забезпеченні свободи та безпеки країн-учасниць із використанням політичних і військових засобів. НАТО дотримується у своїй діяльності загальносвітових цінностей, таких як: демократія, індивідуальна свобода, верховенство права та мирне розв'язання спорів, що відповідає цінностям ООН. НАТО є трансатлантичним об'єднанням, яке пов'язує безпеку США з безпекою Європи та в якому практично втілюються дійсні колективні зусилля її членів із підтримки миру і безпеки. Найважливішим завданням НАТО є захист свободи та безпеки всіх її членів політичними та військовими засобами відповідно до принципів Статуту ООН.

Встановлено, що ОБСЄ через свої установи вирішує питання стосовно спільної безпеки, включаючи контроль над озброєнням, тероризмом, належним управлінням, енергетичною безпекою, протидією торгівлі людьми, демократизацією, свободою ЗМІ та національних меншин; превентивну дипломатію, запобігання конфліктам, урегулювання криз і постконфліктне відновлення, захист прав людини, розгляд питань економічної та екологічної безпеки. ОБСЄ у секторі безпеки прагне до забезпечення більшої відкритості, транспарентності та розширення співробітництва. ОБСЄ застосовує комплексний підхід до безпеки, який охоплює політико-військовий, економічний, екологічний і людський аспекти. ОБСЄ спрямовує свою діяльність на запобігання конфліктам у регіоні, вирішення кризових ситуацій та усунення наслідків вже наявних конфліктів.

Акцентовано увагу на тому, що одним із найважливіших напрямів співпраці України з міжнародними безпековими організаціями є формування спільної зовнішньої безпекової політики, метою якої є розв'язання військових конфліктів і досягнення миру.

Визнано, що міжнародні безпекові організації створені з метою підтримання міжнародного миру і безпеки та вживають ефективних колективних заходів для: запобігання й усунення загрози миру і придушення актів агресії або інших порушень миру, налагоджування або вирішення міжнародних спорів або ситуацій, які можуть призвести до порушення миру, діють згідно із принципами справедливості та міжнародного права.

Ключові слова: сектор безпеки, міжнародні безпекові організації, мета, завдання, управління сектором безпеки, адміністративно-правове регулювання, ООН, НАТО, ОБСЄ.

Goncharenko G.A. International security organizations: purpose, objectives and legal aspects

Summary

The article is devoted to the study of the organizational and legal aspects of the activities of international security organizations, their purpose and tasks within the framework of administrative and legal regulation. The purpose and objectives of the United Nations in the field of security are as follows: 1) to uphold international peace and security in accordance with the principles of justice and international law, 2) settlement of international disputes or situations that may lead to a breach of peace; 3) develop friendly relations between nations; 4) to carry out international cooperation in solving international problems, 5) The UN should be a center for concerted action by nations to achieve common security goals.

It is noted that the UN's activities in the field of security in Ukraine focus on: 1) facilitating national dialogue with security; 2) participation in the development of national security policy; 3) developing security strategies and formulating security legislation; 4) coordinating international support for security; 5) the imposition of certain sanctions against the offending States (including military operations against them); 6) introduction of peacekeeping units into conflict zones; 7) organization of post-conflict settlement.

It is determined that NATO is an organization that provides collective security for its member countries, as it is a military-political alliance. Its role in the security sector is to ensure the freedom and security of the participating countries through the use of political and military means. NATO follows to global values such as democracy, individual freedom, the rule of law and the peaceful settlement of disputes that are in line with UN values. NATO is a transatlantic alliance that links the security of the United States to the security of Europe, in which the true collective efforts of its members to support peace and security are in practice. The most important task of NATO is to protect the freedom and security of all its members by political and military means, in accordance with the principles of the UN Charter.

It is established that the OSCE, through its institutions, addresses issues of common security, including arms control, terrorism, good governance, energy security, combating trafficking in human beings, democratization, freedom of the media and national minorities; preventive diplomacy, conflict prevention, crisis management and post-conflict reconstruction, human rights protection, economic and environmental security issues. The OSCE in the security sector seeks to ensure greater openness, transparency and enhanced cooperation. The OSCE applies a comprehensive approach to security that covers such aspects as political-military, economic, environmental and human. The OSCE is focused on preventing conflicts in the region, resolving crisis situations and eliminating the effects of existing conflicts.

Attention is drawn to the fact that one of the most important areas of cooperation of Ukraine with international security organizations is the formation of a common foreign security policy, which is aimed at resolving military conflicts and achieving peace.

It is recognized that international security organizations are established to maintain international peace and security and, to this end, take effective collective action to: prevent and eliminate the threat of peace and suppress acts of aggression or other disturbance of the peace, settle or resolve international disputes or situations that may lead to violations and act in accordance with the principles of justice and international law.

Key words: security sector, international security organizations, goal, task, security sector management, administrative and legal regulation, UN, NATO, OSCE.

Список використаних джерел:

1. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 4 березня 2016 р. «Про Концепцію розвитку сектору безпеки і оборони України». Указ Президента України від 14 березня 2016 р. № 92/2016. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/92/2016#n> (дата звернення: 29.03.2020).
2. Кучик О. Україна в багатосторонньому міжнародному співробітництві: нові виклики та тенденції 2018 року. *Вісник Львівського університету. Серія : Міжнародні відносини*. 2018. Вип. 45. С. 62–70.
3. Толстов С. Діяльність міжнародних організацій в Україні: загальні тенденції та орієнтири. *Віче*. 2015. № 4. С. 11–15.
4. Шатун В.Т. Оборонна і безпекова політика Європейського союзу: формування та еволюція. *Наукові праці. Політологія*. 2014. Т. 230. № 218. С. 60–67.
5. Ільницька У. Україна-ОБСЄ: активізація співробітництва у формуванні європейської системи безпеки та стабільності. *Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку*. 2015. Вип. 27. С. 115–121.
6. Угода про Асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/984_011 (дата звернення: 29.03.2020).
7. Позиційний документ щодо порядку денного головування України в ОБСЄ у 2013 р. URL: <https://pravo.org.ua/files/paper-osce.pdf> (дата звернення: 19.03.2020).
8. Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020»: Указ Президента України: від 12 січня 2015 р. № 5/2015. *Офіційний вісник Президента України*. 2015. № 2. С. 14. Ст. 154.
9. Про національну безпеку : Закон України від 21 червня 2018 р. № 2469-VIII. *Відомості Верховної Ради*. 2018. № 31. Ст. 241.
10. Рамкова програма партнерства між Урядом України та ООН на 2018–2022 рр. URL: <http://www.un.org.ua/ua/publikatsii-ta-zvity/un-in-ukrainepublications/4249-ramkova-prohrama-partnerstva-mizh-uriadom-ukrainy-ta-oon-na-2018-2022-roku> дата (звернення: 19.03.2020).
11. Документи. Устав ООН. URL: <https://www.un.org/ru/charter-united-nations/index.html> (дата звернення: 25.03.2020).
12. Грачова В.В. Роль Ради Безпеки ООН та Генеральної Асамблеї ООН у забезпеченні міжнародно-правового регулювання боротьби з тероризмом. *Часопис Київського університету права*. 2013. № 4. URL: file:///C:/Users/admin/Downloads/Chkur_2013_4_88.pdf (дата звернення: 26.03.2020).
13. Свтушенко І.В. Роль та місце міжнародних організацій у врегулюванні збройного конфлікту на південному сході України (нормативно-правовий аспект). URL: <http://plaw.nlu.edu.ua/article/viewFile/55264/54905>(дата звернення: 28.03.2020).
14. Гедьо А.В., Шевченко В.А. Роль ради безпеки ООН у врегулюванні сучасних регіональних конфліктів. *Вісник Маріупольського державного університету. Серія: історія. Політологія*. 2017. Вип. 18. URL: http://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/21719/1/A_Hedo_Visnik_2017_IFF.pdf (дата звернення: 28.03.2020).
15. Допомога НАТО Україні. Стислий огляд за 2018 рік. URL: http://www.ispc.org.ua/wpcontent/uploads/2018/11/NATO_support_UA_2018.pdf (дата звернення: 29.03.2020).
16. Північноатлантичний договір : міжнародний документ від 4 квітня 1949 р. № 950_008. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/950_008 (дата звернення: 01.04.2020).
17. ОБСЄ: офіційний сайт. Розділ. Хто ми. URL: <https://www.osce.org/ru/who-we-are> (дата звернення: 25.03.2020).

18. Фалалеева В. Особливості організації та діяльності ОБСЄ в умовах загострення невоєнних загроз. *Вісник Академії адвокатури України*. 2013. № 2 (27) URL: file:///C:/Users/admin/Downloads/vaau_2013_2_24.pdf (дата звернення: 25.03.2020).
19. Парахонський Б.О., Яворська Г.М. Роль ОБСЄ у формуванні європейського середовища безпеки. *Стратегічні пріоритети*. 2013. № 3 (28). URL: file:///C:/Users/admin/Downloads/sra_2013_3_16.pdf (дата звернення: 25.03.2020).
20. Макар Ю.І. Україна в міжнародних організаціях : навчальний посібник. Чернівці : Прут, 2009. 880 с
21. Специальная мониторинговая миссия ОБСЕ в Украине. Полномочия. URL: <https://www.osce.org/ru/special-monitoring-mission-to-ukraine/mandate> (дата звернення: 25.03.2020).
22. Институты и структуры ОБСЕ. URL: <https://www.osce.org/ru/institutions-and-structures> (дата звернення: 25.03.2020).